

OPENBAAR MINISTERIE

Arrondissementsparket Oost-Nederland

INGEKOMEN

29 MEI 2019

Postbus 9032, 6800 EP Arnhem

Advocatenkantoor Boone

T.a.v. mr. J.B. Boone

Postbus 2

3960 BA Wijk bij Duurstede

Eusebiusbinnensingel 28

6811 BX Arnhem

T +31 88 699 19 00

www.om.nl

Datum 20-05-2019

Onderdeel Bestuur

Ons kenmerk AP dossier 19-075843

Contactpersoon J.R. Klunder

Doorkiesnummer(s) 088-6991900

E-mail

Uw kenmerk Bruyns/aangifte

Bijlage(n)

Onderwerp Reactie op aangifte Th.E. Bruyns

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte heer Boone,

In uw brief van 18 januari 2019 heeft u namens de heer Th.E. Bruyns, wonende te Deventer, aangifte gedaan tegen

- de Rooms-Katholieke Kerk te Rome,
- de huidige paus (Franciscus),
- de Rooms-Katholieke Kerk Nederland en
- de bestuurders van de Rooms-Katholieke Kerk Nederland, te weten:
 - kardinaal W.J. Eijk, aartsbisschop van Utrecht,
 - mgr. dr. J.H.J. van den Hende, bisschop van Rotterdam,
 - mgr. dr. G.J.N. de Korte, bisschop van 's-Hertogenbosch,
 - mgr. dr. C.F.M. van den Hout, bisschop van Groningen-Leeuwarden,
 - mgr. dr. J.B.M. Liesen, bisschop van Breda,
 - mgr. dr. J.M. Punt, bisschop van Haarlem-Amsterdam,
 - mgr. dr. H.J.G.M. Schnackers, diocesaan, administrator van Roermond,

ter zake van "deelname aan een criminele organisatie die als oogmerk heeft het beletten, dan wel bemoeilijken van opsporing van seksueel misbruik, dan wel verkrachting van minderjarigen".

In uw brief wordt vermeld dat de heer Bruyns destijds op 13-jarige leeftijd "regelmatig en stelselmatig anaal (is) verkracht door pater Peters van het seminarie Christus Koning in Helmond en heeft de rampzalige verwoestende werking van het nalaten van adequate maatregelen van de Paus,

de RKK Nederland en de Nederlandse bestuurders als hierboven omschreven, ondervonden". De heer Bruyns stelt dat hij het slachtoffer is geworden van een criminele organisatie met als oogmerk art. 189 SR."

U vordert "dat tot opsporing, vervolging en berechting wordt beslist van de criminele organisatie als hierboven omschreven, de Paus en de genoemde bisschoppen".

De centrale stelling in de aangifte

Centraal in uw aangifte staat de stelling dat de Rooms-Katholieke Kerk door haar machtspositie een "volledige eigen strafrecht en strafvordering" vorm heeft gegeven, dat als oogmerk had te voorkomen dat "de burgerlijke rechtspraak van toepassing zou zijn op clerici die zich schuldig maakten aan misbruik dan wel verkrachting van minderjarigen" (onderdeel 7 aangifte). De Rooms-Katholieke Kerk "plaatste het canoniek recht boven het wereldlijk recht en met name in Nederland boven het Nederlandse strafrecht" (onderdeel 9 aangifte). Liever dan aangifte te doen "bij de burgerlijke rechter van misdrijven" werd een "exclusief canoniek strafrechtelijke rechtsgang opgetuigd, die feitelijk tot gevolg had dat deze misbruikzaken nooit onder de aandacht van politie en justitie kwam" (onderdeel 19 aangifte).

De aangever is "het slachtoffer van de canonieke wetgeving die uitsluitend was gericht op beletten dan wel belemmeren van aangifte bij de burgerlijke rechter, waardoor zijn grondrecht op een 'effective and practical' rechtsgang werd geschonden door de canonieke rechtsgang, die feitelijk als 'theoretical and illusory' moeten worden aangemerkt" (onderdeel 20 aangifte). Alle regelingen en decreten zijn erop gericht "de opsporing te beletten dan wel te bemoeilijken van de verkrachting van aangever onder verantwoordelijkheid van de hierboven genoemde bestuurders" (onderdeel 27 aangifte). Alle in de aangifte "genoemde documenten, regelingen, heilige congregaties en de Pauselijk geheimhouding, de Paus zelf, de RKK Rome en de RKK Nederland met zijn bestuurders" hebben alleen tot doel gehad "aangifte en vervolging van verkrachting van minderjarige te voorkomen en (dat) veroordeling van de leden van deze criminele organisatie uitgesloten is" (onderdeel 74 aangifte).

Naar uw oordeel voldoet de Rooms-Katholieke Kerk "aan alle eisen die worden gesteld aan de beslissing dat een organisatie een criminele organisatie is:

- a. hij bestaat in de tijd, ongeveer 2000 jaar,
- b. hij is hiërarchisch georganiseerd,
- c. er worden straffen opgelegd, indien wordt gehandeld in strijd met het doel van de organisatie,
- d. het oogmerk in georganiseerd verband beletten, dan wel bemoeilijken van de vervolging en/of veroordeling van strafbare feiten ex art. 189 Sr."

In de aangifte wordt ter onderbouwing van de centrale stelling dat de Rooms-Katholieke Kerk het oogmerk heeft de wereldlijke rechtsgang ter zake van seksueel misbruik door clerici te beletten of te belemmeren, een beroep gedaan op diverse expliciet aangeduide regelingen en andere documenten:

- A. de Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis van de Allerheiligste Congregatie van het Heilig Officie van 16 maart 1962, goedgekeurd door paus Johannes XXIII,
- B. de Sacramentorum Sanctitatis Tutela met de "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer", een Apostolische Brief in de vorm van een Motu Proprio van paus Johannes Paulus II van 30 april 2001,
- C. de aangepaste "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" welke normen behoren bij de Sacramentorum Sanctitatis Tutela, goedgekeurd door paus Benedictus XVI op 21 mei 2010,
- D. de Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011,
- E. de op de conferentie "Naar genezing en Vernieuwing" op 6 februari 2012 door kardinaal Levada gehouden voordracht met als titel "Het seksuele misbruik van minderjarigen: een meervoudige reactie op de uitdaging",
- F. canon 1717 van de Codex Iuris Canonici (CIC),
- G. de Gedragscode Pastoraat van de diocesane bisschoppen van de Nederlandse bisdommen, de apostolisch administrator van het Militair Ordinariaat en de diocesaan administrator van het bisdom Roermond van 10 april 2018,
- H. een artikel betreffende het Pontifical Secret van 14 september 2018.

Beoordeling van de aangifte

De beoordeling van de aangifte kan in 4 onderdelen worden gesplitst:

1. Kan de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, worden aangemerkt als een *organisatie* in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr? Zo ja,
2. Heeft de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, tot *oogmerk* het telkenmale plegen van het in artikel 189, eerste lid, onder 1°, Sr omschreven misdrijf? Zo ja,
3. Is er sprake is van *deelneming* in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr door de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, de huidige paus (Franciscus) en de bestuurders van de Kerk in Nederland?
4. Heeft Nederland rechtsmacht (indien sprake zou zijn van het in artikel 140, eerste lid, Sr omschreven misdrijf)?

Ad 1.

Kan de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, worden aangemerkt als een organisatie in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr?

Er sprake is van een al eeuwenlang bestaande Rooms-Katholieke Kerk die internationaal opereert en die uit vele onderdelen bestaat met duizenden geestelijken en overlegstructuren. De structuur,

organisatie en werkwijze van de Rooms-Katholieke Kerk ligt voor de hele wereld vast in uitgebreide eigen regelgeving.

Er is in feitelijke zin sprake van een zeer gestructureerd samenwerkingsverband van duizenden geestelijken welk samenwerkingsverband een zeer duurzaam karakter heeft.

Dat dit zeer omvangrijke samenwerkingsverband niet steeds dezelfde samenstelling heeft — zo komen er elke dag geestelijken bij en gaan er elke dag geestelijken af — staat niet in de weg aan de hoedanigheid van organisatie in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr.

De internationaal opererende Rooms-Katholieke Kerk als geheel, kan worden aangemerkt als een dergelijke organisatie.

Ook bij de Nederlandse kerkprovincie is in feitelijke zin sprake van een gestructureerd samenwerkingsverband van vele geestelijken welk samenwerkingsverband een zeer duurzaam karakter heeft. Dat dit samenwerkingsverband niet steeds dezelfde samenstelling heeft — zo komen en gaan Nederlandse bisschoppen in de loop der tijd — staat niet in de weg aan de hoedanigheid van organisatie in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr.

Ad 2.

Heeft de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, tot oogmerk het telkenmale plegen van het in artikel 189, eerste lid, onder 1°, Sr omschreven misdrijf?

U hebt de onderbouwing van uw stelling dat de Rooms-Katholieke Kerk het oogmerk heeft de wereldlijke rechtsgang ter zake van seksueel misbruik door clerici te beletten of te belemmeren (en daarmee telkens het in artikel 189, eerste lid, onder 1°, Sr omschreven misdrijf te plegen) geadstrueerd aan de hand van, hierboven onder A-H expliciet aangeduide documenten.

A. De Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis

Het eerste document waarop in de aangifte een beroep wordt gedaan is de Instructie betreffende het crimen sollicitationis van de Allerheiligste Congregatie van het Heilig Officie, op 16 maart 1962 goedgekeurd door paus Johannes XXIII.

De instructie geldt niet meer sinds 30 april 2001, de dag waarop de hierna besproken Sacramentorum Sanctitatis Tutela van paus Johannes Paulus II is gedateerd. Ook in de aangifte wordt ervan uitgegaan dat de instructie sinds 30 april 2001 niet meer geldt. De Congregatie voor de Geloofsleer geeft aan dat de instructie met ingang van die datum is vervangen door de Sacramentorum Sanctitatis Tutela. De Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis had in het bijzonder betrekking op de specifieke misdaad van de sollicitatio en dus niet op alle gevallen van seksueel misbruik. Volgens het document deed het crimen sollicitationis zich voor:

“whenever a priest — whether in the act itself of sacramental confession, or before or immediately after confession, on the occasion or under the pretext of confession, or even apart from confession [but] in a confessional or another place assigned or chosen for the hearing of confessions and with the semblance of hearing confessions

there — has attempted to solicit or provoke a penitent, whosoever he or she may be, to immoral or indecent acts, whether by words, signs, nods, touch or a written message, to be read either at that time or afterwards, or he has impudently dared to have improper and indecent conversations or interactions with that person”.

De instructie bepaalde dat het kerkelijk strafproces inzake de sollicitatio of de andere genoemde ‘misdaden’ zo snel mogelijk gevoerd diende te worden door de bevoegde lokale instanties van de Rooms-Katholieke Kerk (in veel gevallen een diocesane rechtbank), onder verantwoordelijkheid van de Allerheiligste Congregatie van het Heilig Officie. In het document werden tamelijk gedetailleerde procedurevoorschriften gegeven en werden de straffen genoemd. De zaak kon echter ook om bijzondere en zwaarwegende redenen meteen worden doorverwezen naar de Allerheiligste Congregatie van het Heilig Officie.

Uitgangspunt van de instructie was dat in de hier aan de orde zijnde zaken een meer dan gebruikelijke zorg aan de dag diende te worden gelegd om te waarborgen dat zij met de uiterste vertrouwelijkheid werden behandeld en dat over deze zaken, wanneer de beslissing was gegeven en uitgevoerd, permanent gezwegen werd. Alle personen die op enigerlei wijze op vaste basis betrokken waren bij het tribunaal (waarbij vooral aan het personeel van het tribunaal moet worden gedacht) waren dan ook verplicht de meest strikte vertrouwelijkheid in acht te nemen op straffe van automatische excommunicatie. Zij legden daartoe een eed af. Ook de personen die op incidentele basis deelnamen aan de berechting (zoals aanklagers, aangevers en getuigen) legden een eed tot geheimhouding af.

Met de geheimhoudingsplicht in de instructie werd beoogd de schade aan de Rooms-Katholieke Kerk zoveel mogelijk te beperken maar een rol speelde ook dat geestelijken die in de fout waren gegaan door de geheimhoudingsplicht eerder bereid zouden zijn zichzelf aan te geven. Daarnaast was zeker ook van belang dat de aangeklaagde geestelijke zich niet kon verdedigen, zoals hij zich ook nu nog niet kan verdedigen, omdat hij gebonden is aan het biechtgeheim dat een absoluut karakter heeft. Hij mag onder geen beding (dus ook niet voor zijn eigen verdediging) naar buiten brengen wat in de context van de biecht besproken is en is voorgevallen.

In de instructie (in haar volledige vorm) was echter niet bepaald dat er geen wereldlijk strafproces gevoerd mocht worden in geval van sollicitatio of de andere genoemde ‘misdaden’. Er werd geen exclusiviteit ten opzichte van het wereldlijk recht geclaimd. Wél was het zo dat de instructie geheel gericht was op de kerkelijke rechtsgang. Deze stond centraal zonder aandacht voor de wereldlijke kant van de zaak.

B. De Sacramentorum Sanctitatis Tutela met “Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer”

De Sacramentorum Sanctitatis Tutela is een Apostolische Brief in de vorm van een Motu Proprio van paus Johannes Paulus II van 30 april 2001. Bij deze brief werden de “Normen betreffende de meer

ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" vastgesteld. Met de Sacramentorum Sanctitatis Tutela werd de Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis vervangen.

De brief opent met het 'statement' dat de bescherming van de heiligheid van de sacramenten, in het bijzonder de meest heilige eucharistie en boetedoening, en het hoeden van de gelovigen die tot gemeenschap met God geroepen zijn, in hun inachtneming van het zesde gebod van de Tien Geboden (Gij zult geen onkuisheid doen), erom vraagt dat de Rooms-Katholieke Kerk zelf, in haar pastorale bekommernis, dient te interveniëren teneinde gevaren van "violation" te voorkomen zodat voorzien kan worden in de redding van zielen.

De vaststelling van de "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" moet blijkens de brief in dit licht worden gezien en sluit volgens de brief aan op eerdere initiatieven op dit vlak zoals de Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis uit 1962.

De "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" vielen in twee delen uiteen: de materiële normen (een opsomming van de delicta graviora) en de procedurele normen (voor de afdoening onder de verantwoordelijkheid van de Congregatie voor de Geloofsleer). Het door een clericus begane seksuele misbruik van een minderjarige onder de achttien jaar kwam in de lijst van deze meer ernstige delicten te staan waarbij de verjaringstermijn voor kerkelijke vervolging en berechting bij dit delict op tien jaar werd bepaald, te rekenen vanaf voltooiing van het achttiende levensjaar. De normen zijn in 2010 aangepast.

C. De aangepaste "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer"

De aangepaste "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" welke normen behoren bij de Sacramentorum Sanctitatis Tutela, werden goedgekeurd door paus Benedictus XVI op 21 mei 2010. De aanpassing hield, kort gezegd, een zekere flexibilisering én aanscherping in. Ook de aangepaste normen vallen in twee delen uiteen: de materiële normen en de procedurele normen. Artikel 6 van de aangepaste normen houdt in:

§ 1. The more grave delicts against morals which are reserved to the Congregation for the Doctrine of the Faith are:

1° the delict against the sixth commandment of the Decalogue committed by a cleric with a minor below the age of eighteen years; in this number, a person who habitually has the imperfect use of reason is to be considered equivalent to a minor.

2° the acquisition, possession, or distribution by a cleric of pornographic images of minors under the age of fourteen, for purposes of sexual gratification, by what-ever means or using whatever technology;

§ 2. A cleric who commits the delicts mentioned above in § 1 is to be punished according to the gravity of his crime, not excluding dismissal or deposition."

De verjaringstermijn voor kerkelijke vervolging en berechting van delicten voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer is in artikel 7 van de aangepaste normen bepaald op twintig jaar, in

het geval van seksueel misbruik van een minderjarige beneden de leeftijd van achttien jaar te rekenen vanaf voltooiing van het achttiende levensjaar. Omtrent de afdoening wordt in artikel 16 van de aangepaste normen bepaald:

“Whenever the Ordinary or Hierarch receives a report of a more grave delict, which has at least the semblance of truth, once the preliminary investigation has been completed, he is to communicate the matter to the Congregation for the Doctrine of the Faith which, unless it calls the case to itself due to particular circumstances, will direct the Ordinary or Hierarch how to proceed further, with due regard, however, for the right to appeal, if the case warrents, against a sentence of the first instance only to the Supreme Tribunal of this same Congregation.”

In de Sacramentorum Sanctitatis Tutela met de bijbehorende “Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer” (was en) is niet met zoveel woorden bepaald dat er geen wereldlijk strafproces gevoerd mag worden in geval van een meer ernstig delict. Er wordt, net zoals dat het geval was bij de Instructie betreffende het Crimen Sollicitationis, geen exclusiviteit ten opzichte van het wereldlijk recht geclaimd. Wel (was en) is de Sacramentorum Sanctitatis Tutela geheel gericht op de kerkelijke rechtsgang en wordt een exclusieve bevoegdheid van de Congregatie voor de Geloofsleer voor de kerkrechtelijke afdoening bepaald. Deze kerkrechtelijke afdoening staat centraal zonder aandacht voor de wereldlijke kant van de zaak. In artikel 30 van de aangepaste normen (was en) is bepaald dat “cases of this nature are subject to the pontifical secret”.

D. De Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011

De Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011 is een vijf pagina's tellende brief die bedoeld is om de bisschoppenconferenties te helpen richtlijnen op te stellen voor de behandeling van gevallen van seksueel misbruik van minderjarigen door rooms-katholieke geestelijken. Uitgangspunt van deze brief is dat het tot de verantwoordelijkheden van een diocesane bisschop behoort om adequaat op eventuele gevallen van seksueel misbruik van minderjarigen door geestelijken in zijn bisdom te reageren. Bij deze reactie dient men voor een juiste toepassing van het canonieke recht zorg te dragen en tegelijkertijd dient men de overeenkomstige voorschriften van “de nationale rechtspraak” in acht te nemen, aldus de brief. De brief bevat de volgende afzonderlijke passage over de samenwerking met de burgerlijke autoriteiten:

“Seksueel misbruik van een minderjarige is niet alleen een strafbaar feit, maar ook een misdaad die naar nationaal recht wordt vervolgd. Hoewel de betrekkingen met de burgerlijke autoriteiten in de afzonderlijke landen verschillend zijn, is het toch belangrijk met de bevoegde instanties samen te werken met inachtneming van de betreffende bevoegdheden. In het bijzonder dient men te letten op de nationale rechtsregels over de meldingsplicht van dergelijke misdaden, echter behoudens het forum internum van het sacrament van boete en verzoening. Vanzelfsprekend beperkt zich deze samenwerking niet slechts tot de door geestelijken begane misbruiken, maar bestaat die ook bij delicten die religieuzen of leken die in kerkelijke instellingen werkzaam zijn, betreffen.”

E. De voordracht van kardinaal Levada: "Het seksuele misbruik van minderjarigen: een meervoudige reactie op de uitdaging"

In februari 2012 werd gedurende vier dagen een door de Pauselijke Universiteit Gregoriana georganiseerde conferentie gehouden met de titel "Naar Genezing en Vernieuwing". Deze conferentie was bestemd voor onder anderen bisschoppen en betrof het seksueel misbruik van minderjarigen binnen de Rooms-Katholieke Kerk. De conferentie ging over vele aspecten van dit misbruik, zoals de bescherming van kinderen, het samenwerken met de overheid, de vorming van priesters en hoe om te gaan met daders. Meer dan 200 vertegenwoordigers van 100 bisschoppenconferenties en 30 ordes en congregaties namen deel aan de conferentie. Tijdens de conferentie hield Amerikaanse kardinaal Levada op 6 februari 2012 een op papier zeven pagina's tellende voordracht met de titel "Het seksuele misbruik van minderjarigen: een meervoudige reactie op de uitdaging".

In de voordracht stelt kardinaal Levada onder meer dat de meer dan 4000 meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen die bij de Congregatie voor de Geloofsleer binnenkwamen in de (toen) afgelopen tien jaren, aan de ene kant de ontoereikendheid van een exclusief kerkrechtelijke reactie op deze tragedie laten zien, en aan de andere kant de noodzaak van een werkelijk meervoudige reactie. Aan de hand van de algemene overwegingen in de hiervóór besproken Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011, loopt kardinaal Levada mogelijke en wenselijke reacties op het misbruik langs. Ook aan de samenwerking met burgerautoriteiten besteedt hij aandacht:

"Zeker niet minder belangrijk dan elk van de andere delen, de samenwerking van de Kerk met de burgerautoriteiten is in deze zaken een erkenning van de fundamentele waarheid dat het seksueel misbruik van minderjarigen niet alleen in het Kerkrecht een misdaad is, maar ook een misdaad die wetten breekt in de meest burgerlijke rechtsgebieden. Omdat de burgerwetgeving van land tot land verschilt, en de interactie tussen vertegenwoordigers van de Kerk en burgerautoriteiten in het ene land anders kan zijn dan in het andere, zal de manier waarop deze samenwerking plaatsvindt noodzakelijkerwijs ook in verschillende landen anders zijn. Het principe, echter, moet hetzelfde zijn. De Kerk heeft een plicht om mee te werken met de vereisten van de burgerlijke wetgeving wat betreft het melden van zulke misdaden aan de juiste autoriteiten. Deze samenwerking omvat natuurlijk ook beschuldigingen van seksueel misbruik door religieuzen of leken die werken of vrijwilliger zijn in Kerkinstanties en —instellingen. Wat dit betreft moeten kerkvertegenwoordigers elk compromis voor het interne sacramentele forum, dat onschendbaar moet blijven, ontwijken."

F. Canon 1717 CIC

Boek VII van de Codex Iuris Canonici is gewijd aan processen en deel IV van dit Boek heeft betrekking op het kerkelijke strafproces. Hoofdstuk I van dit deel is gewijd aan het voorafgaand onderzoek. Tot dit hoofdstuk behoort canon 1717. Deze canon luidt als volgt:

- § 1 Telkens wanneer de Ordinaris van een misdrijf kennis krijgt, ten minste met een schijn van waarheid, dient hij zelf of door een andere geschikte persoon een behoedzaam onderzoek in te stellen betreffende de feiten en omstandigheden en betreffende de toerekenbaarheid, tenzij dit onderzoek volstrekt overbodig lijkt.
- § 2 Er moet gewaakt worden dat door dit onderzoek niemands goede naam in gevaar gebracht wordt.
- § 3 Degene die het onderzoek verricht, heeft dezelfde machten en verplichtingen als de onderzoeksrechter in een proces, en hij kan, indien daarna een gerechtelijk proces in gang gezet wordt, hierin niet als rechter optreden."

De eerste paragraaf van canon 1718 CIC laat daarop volgen dat, wanneer de elementen in voldoende mate verzameld lijken, de Ordinaris dient te beslissen of een proces tot het opleggen of verklaren van een straf in gang gezet kan worden, of dit, rekening houdend met canon 1341 CIC, aanbeveling verdient en of een gerechtelijk proces aangewend moet worden dan wel, tenzij de wet het verbiedt, te werk gegaan moet worden bij buitengerechtelijk decreet. In de zojuist genoemde canon 1341 CIC is bepaald dat de Ordinaris slechts dan zorg dient te dragen een gerechtelijke of administratieve procedure in gang te zetten om straffen op te leggen of te verklaren, wanneer hij tot het inzicht gekomen is dat noch door broederlijke terechtwijzing noch door berisping noch langs andere wegen van pastorale bezorgdheid de ergernis voldoende weggenomen, de rechtvaardigheid hersteld en de schuldige tot verbetering gebracht kan worden. Het verloop van het kerkrechtelijke strafproces is geregeld in de canones 1720 tot en met 1728 CIC.

Ook in de Codex Iuris Canonici is niet bepaald dat er geen wereldlijk strafproces gevoerd mag worden. Er wordt geen exclusiviteit ten opzichte van het wereldlijk recht geclaimd. Wel is dit wetboek geheel gericht op de kerkelijke rechtsgang. Deze staat centraal zonder aandacht voor de wereldlijke kant van de zaak.

G. De Gedragscode Pastoraat

De huidige Gedragscode Pastoraat van de diocesane bisschoppen van de Nederlandse bisdommen, de apostolisch administrator van het Militair Ordinariaat en de diocesaan administrator van het bisdom Roermond dateert van 10 april 2018. Deze gedragscode is de opvolger van de Gedragscode Pastoraat uit 2014. Het doel van de Gedragscode Pastoraat is om de sociale veiligheid binnen de Nederlandse kerkprovincie te bevorderen en te waarborgen. "Sociale veiligheid" omvat in deze gedragscode veel meer dan het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag. Het gaat om het respecteren van ieders

geestelijke, psychische en lichamelijke integriteit en het bevorderen van ieders welbevinden in dezen. Een minimale voorwaarde daarvoor is dat in ieder geval geen grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt, aldus de gedragscode.

Degene voor wie de gedragscode geldt, zal bij signalen van mogelijk grensoverschrijdend gedrag van een collega, deze collega daarop aanspreken, aldus onderdeel 3.6 van de gedragscode. Volgens de onderdelen 4.4 en 4.5 van de gedragscode gebruikt hij zijn positie niet om op onredelijke of ongepaste wijze macht uit te oefenen en dient hij de eigen verantwoordelijkheid, de rechten en de waardigheid van elke persoon te respecteren en diens welzijn te bevorderen.

Onderdeel 5.1 van de gedragscode houdt in dat hij zich niet schuldig maakt aan grensoverschrijdend gedrag tegenover werknemers, vrijwilligers, parochianen, collega's en anderen en dat hij dergelijk gedrag van andere pastoraal werkenden niet tolereert. Ingevolge onderdeel 5.2 van de gedragscode wordt onder ernstig en/of strafbaar 'grensoverschrijdend gedrag' onder meer verstaan seksueel grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksuele opmerkingen en aanrakingen, vertoon van aanstootgevend materiaal en seksueel misbruik.

Onder dit laatste wordt verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden en/of andere handelingen of gedragingen van een soortgelijke aard als die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht.

Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en/of doorgeven daarvan. Onderdeel 5.3 van de gedragscode houdt de verplichting in om gevallen waarin ernstig en/of strafbaar 'grensoverschrijdend gedrag' plaatsvindt of heeft plaatsgevonden, hoog op te nemen en onmiddellijk te melden bij de kerkrechtelijk verantwoordelijke.

Verder is bepaald dat de kerkrechtelijk verantwoordelijke bij een klacht van seksueel misbruik van een minderjarige ten minste met een schijn van waarheid daarvan onverwijld aangifte moet doen bij het openbaar ministerie dan wel de politie.

Het behoort tot de sociale veiligheid dat alle informatie, verkregen in het kader van pastorale zorg en geestelijke begeleiding, vertrouwelijk is en blijft, behalve in het geval van dwingende professionele redenen of wanneer de wet dat vereist, aldus onderdeel 7.1 van de gedragscode.

Om schendingen van de toenmalige Gedragscode Pastoraat binnen de Kerk aanhangig te kunnen maken werd het — niet in de aangifte genoemde — Reglement R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag vastgesteld dat met ingang van 1 mei 2015 in werking is getreden. Dit reglement moet thans worden gelezen in combinatie met de huidige Gedragscode Pastoraat.

Het meldpunt omvat volgens artikel 1 van het reglement ten minste de Raad van Toezicht, de meldpuntfunctionaris, een canonist en een jurist en de klachtencommissie.

Volgens het algemene onderdeel D van het reglement is het onder meer de taak van de meldpuntfunctionaris om aan de hand van een interne checklist te bezien of, in geval van een

strafbaar feit, aangifte kan of moet worden gedaan door de klager bij het openbaar ministerie dan wel de politie en of, ingeval van een strafbaar feit, aangifte moet worden gedaan door het meldpunt bij het openbaar ministerie dan wel de politie.

Deze aangiftes worden in het reglement echter niet verder uitgewerkt. Ook in de taakomschrijving van de meldpuntfunctionaris in artikel 3 van het reglement keren deze aangiftes niet terug. Wel bevat artikel 4.2 de bepaling dat, ingeval de klager zonder tussenkomst van de meldpuntfunctionaris zich rechtstreeks tot de kerkelijke gezagsdrager van de aangeklaagde wendt, de kerkelijke gezagsdrager de meldpuntfunctionaris schriftelijk op de hoogte stelt van de ontvangst van de klacht, het besluit om de klacht al dan niet in behandeling te nemen en, indien de klacht in behandeling wordt genomen, of deze via de kerkelijke administratieve of strafrechtelijke weg wordt behandeld. En artikel 14 van het reglement bevat een voorziening voor het geval tegen de aangeklaagde een civiele procedure aangaande hetzelfde voorval is gestart dan wel tegen de aangeklaagde aangaande hetzelfde voorval strafrechtelijke vervolging is ingesteld.

Uit de jaarverslagen van het meldpunt over de jaren 2015 tot en met 2018 blijkt dat in 2017 in enkele gevallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag de mogelijkheid om aangifte bij de politie te doen in beeld is geweest ("de meldster is bekend met de mogelijkheid om aangifte bij de politie te doen", "de Meldpuntfunctionaris heeft de mogelijkheid van het doen van aangifte bij de politie met de meldster besproken" en "de meldster is ook gewezen op de mogelijkheid om aangifte bij de politie te doen"). Van een aansporing om aangifte te doen blijkt niet. Evenmin blijkt of (uiteindelijk) aangifte heeft plaatsgevonden.

H. Een artikel betreffende het Pontifical Secret van 14 september 2018

In een artikel van Hannah Brockhaus — een correspondent in Rome voor het Catholic News Agency en EWTN (Eternal Word Television Network) News — over het "pontifical secret" van 14 september 2018 wordt gesteld dat met het pontificale geheim geduid wordt op de vertrouwelijkheid waarmee gevoelige informatie wordt beschermd die betrekking heeft op het bestuur van de Rooms-Katholieke Kerk. Het artikel is geschreven naar aanleiding van een open brief van de Italiaanse pauselijke diplomaat en aartsbisschop Carlo Maria Viganò over het (uitblijven van doortastend) optreden van de huidige paus (Franciscus) in de zaak tegen kardinaal Theodore McCarrick. In de brief wordt de huidige paus opgeroepen af te treden.

Het pontificale geheim is vergelijkbaar met het stempel "vertrouwelijk" of "staatsgeheim" op wereldlijk niveau, aldus het artikel. Degenen werkzaam in de Romeinse Curie of bij het diplomatieke corps leggen voor aanvang van hun werkzaamheden een eed af waarin zij beloven dat zij onder geen beding het geheim zullen schenden. Alleen de paus kan de beëdigden van de geheimhoudingsverplichting ontheffen.

Veel aangelegenheden vallen onder dit geheim waaronder diplomatieke correspondentie en aanbevelingen voor promotie voor priesters.

Ook de kerkelijke strafprocessen in zaken betreffende ernstige delicten die worden behandeld door de Congregatie voor de Geloofsleer vallen onder het pontificale geheim.

In deze zaken wordt met het pontificale geheim beoogd de privacy van slachtoffers te beschermen maar ook die van de beschuldigde(n) (in ieder geval totdat zij veroordeeld zijn). Ook de aanklagers worden door het artikel beschermd, met name wanneer zij werkzaam zijn onder het gezag van degene(n) die onderzocht worden (en die zij mogelijk zelf beschuldigd hebben). Door het pontificale geheim zal informatie uit kerkrechtelijke strafprocessen betreffende seksueel misbruik van minderjarigen doorgaans geheim blijven.

Overigens kan het pontificale geheim naar mijn oordeel een nationale wettelijke aangifteplicht niet terzijde stellen terwijl niet uit het oog moet worden verloren dat het pontificale geheim slechts geldt voor personen werkzaam in de Romeinse Curie of bij het diplomatieke corps. Aangifte, ook de niet-verplichte, door Nederlandse rooms-katholieke geestelijken van seksueel misbruik van minderjarigen binnen de Kerk, wordt niet geraakt door het pontificale geheim.

Het is ontegenzeggelijk zo dat de in de aangifte genoemde, regelingen en andere documenten van de Rooms-Katholieke Kerk te Rome, dus die van de Kerk als geheel, een vertrouwelijke interne kerkrechtelijke afdoening van seksueel misbruik van minderjarigen vooropstond en nog steeds vooropstaat.

In de loop der tijd is door de Rooms-Katholieke Kerk te Rome een stelsel ontwikkeld dat gericht is op een strikt vertrouwelijke eigen afdoening van seksueel misbruik van minderjarigen welke afdoening aansluit op de kerkelijke organisatie en in overeenstemming is met uit het rooms-katholieke geloof voortvloeiende normen en waarden.

In dit stelsel is voor de wereldlijke justitie en politie slechts een bescheiden rol weggelegd. Dit blijkt alleen al hieruit dat deze justitie en politie in de relatief belangrijke Codex Iuris Canonici, de (in 2001 vervangen) Instructie betreffende het crimen sollicitationis en de Sacramentorum Sanctitatis Tutela met de (in 2010 aangepaste) "Normen betreffende de meer ernstige delicten, voorbehouden aan de Congregatie voor de Geloofsleer" niet worden genoemd.

Het is niettemin niet zo dat de Rooms-Katholieke Kerk te Rome het nationale strafrecht geen enkele rol toedicht bij de afdoening van seksueel misbruik door minderjarigen. Dit blijkt in het bijzonder uit de Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011 en de op 6 februari 2012 gehouden voordracht "Het seksuele misbruik van minderjarigen: een meervoudige reactie op de uitdaging" van kardinaal Levada.

Het wordt in de Rondzendbrief van de Congregatie voor de Geloofsleer van 3 mei 2011 belangrijk geacht samen te werken met de bevoegde burgerlijke instanties.

In het bijzonder dient men te letten op de nationale rechtsregels over de plicht tot melding van de hier bedoelde misdaden. In de op 6 februari 2012 gehouden voordracht "Het seksuele misbruik van minderjarigen: een meervoudige reactie op de uitdaging" van kardinaal Levada wordt de ontoreikendheid van een exclusief kerkrechtelijke reactie genoemd en de noodzaak van een werkelijk

meervoudige reactie benadrukt.

Daartoe behoort volgens de voordracht ook de samenwerking met de burgerautoriteiten. De Kerk heeft volgens de voordracht een plicht om mee te werken met de vereisten van de burgerlijke wetgeving wat betreft het melden van de hier bedoelde misdaden aan de juiste autoriteiten (dus ook waar het een aangifteplicht betreft).

Geconstateerd kan worden dat door de Rooms-Katholieke Kerk te Rome samenwerking met de bevoegde burgerlijke instanties kennelijk toch wel van belang wordt geacht en dat deze geacht wordt met name gestalte te krijgen door naleving van een wettelijke aangifteplicht.

In dit verband is het wellicht goed om erop te wijzen dat in Nederland, waar het om zedenmisdrijven gaat, op grond van artikel 160, eerste lid, Wetboek van Strafvordering alleen van verkrachting (omschreven in artikel 242 Sr) aangifte moet worden gedaan. Die verkrachting kan een minderjarige betreffen. Er geldt geen plicht tot aangifte van bijvoorbeeld de misdrijven omschreven in de artikelen 244 en 245 Sr. Bij de laatstbedoelde misdrijven is sprake van seksueel misbruik van minderjarigen.

De omstandigheid dat de Rooms-Katholieke Kerk te Rome in zeer belangrijke mate gericht is op strikt vertrouwelijke interne kerkrechtelijke afdoening van seksueel misbruik van minderjarigen — waarbij per saldo, als vorm van samenwerking, alleen bij het bestaan van een aangifteplicht burgerlijke autoriteiten in beeld lijken te komen — vormt naar mijn oordeel onvoldoende grond voor de conclusie dat de Rooms-Katholieke Kerk als geheel het oogmerk — in de zin van naaste doel — heeft om telkenmale opzettelijk een geestelijke die schuldig is aan of verdachte is van seksueel misbruik van een minderjarige behulpzaam te zijn in het ontkomen aan de nasporing van of aanhouding door de ambtenaren van de justitie of politie.

Met andere woorden: uit de nadruk die in de 'Romeinse stukken' ligt op de strikt vertrouwelijke interne kerkrechtelijke afdoening van seksueel misbruik van minderjarigen — waarbij voor burgerlijke autoriteiten, als vorm van samenwerking, alleen een rol weggelegd lijkt te zijn in geval van een aangifteplicht — kan niet worden afgeleid dat de Rooms-Katholieke Kerk als geheel beoogt om telkenmale opzettelijk een geestelijke die schuldig is aan of verdachte is van seksueel misbruik van een minderjarige behulpzaam te zijn in het ontkomen aan de nasporing van of aanhouding door de ambtenaren van de justitie of politie.

Conclusie

De Rooms-Katholieke Kerk te Rome heeft niet de bedoeling om telkenmale de ambtenaren van de justitie of politie tegen te werken: het niet op de meest royale wijze (willen) inschakelen van de ambtenaren van de justitie of politie — met name doordat niet ook buiten het bestaan van een aangifteplicht het doen van aangifte wordt voorgeschreven en ook mogelijk wordt gemaakt — is nog wat anders dan het nastreven van tegenwerking van deze ambtenaren.

Wat als conclusie geldt voor de Rooms-Katholieke Kerk te Rome geldt ook als conclusie voor de Nederlandse kerkprovincie van de Rooms-Katholieke Kerk, nu de 'Romeinse stukken' ook gelden voor de

Nederlandse kerkprovincie en deze in de eigen Gedragscode Pastoraat zeker geen terughoudender benadering te zien geeft maar, zoals gezegd, eerder een iets royalere.

Dit leidt tot mijn oordeel dat er geen bewijs is dat de (Nederlandse) Rooms-Katholieke Kerk tot oogmerk heeft het telkenmale plegen van het in artikel 189, eerste lid, onder 1°, Sr omschreven misdrijf, te weten het opzettelijk iemand die schuldig is aan of verdachte is van enig misdrijf, verbergen of hem behulpzaam zijn in het ontkomen aan de nasporing van of aanhouding door de ambtenaren van de justitie of politie.

Ad 3.

Is er sprake is van *deelneming* in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr door de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, de huidige paus (Franciscus) en de bestuurders van de Kerk in Nederland?

Omdat er geen bewijs is voor het aanmerken van de Rooms-Katholieke Kerk in Rome of in Nederland als een criminele organisatie, kan er derhalve ook geen sprake zijn van bewijs voor *deelneming* aan een criminele organisatie in de zin van artikel 140, eerste lid, Sr door de Rooms-Katholieke Kerk, zowel die te Rome als die in Nederland, de huidige paus (Franciscus) en de bestuurders van de Kerk in Nederland.

Ad 4.

Heeft Nederland rechtsmacht (indien sprake zou zijn van het in artikel 140, eerste lid, Sr omschreven misdrijf)?

Het beantwoorden van deze vraag is, gelet op de beantwoording van de vragen 2 en 3, naar mijn oordeel niet meer relevant.

Tegen de achtergrond van het hierboven uitvoerig uiteengezette, heb besloten geen strafrechtelijk onderzoek of vervolging in te stellen naar aanleiding van uw aangifte.

Indien u zich niet met mijn beslissing kan verenigen, kunt u op grond van art. 12 SV beklag indienen bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, postbus 9030, 6800 EM te Arnhem.

Hoogachtend,

J.J.A. Lucas

Hoofdofficier van justitie